

Sygn. akt I UK 432/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 maja 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Bogusław Cudowski

SSN Zbigniew Hajn

w sprawie z odwołania M. D.

przeciwko Dyrektorowi Wojskowego Biura Emerytalnego w B.

o wysokość świadczenia,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 20 maja 2014 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 9 lipca 2013 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Dyrektor Wojskowego Biura Emerytalnego w B. decyzją z 28 grudnia 2011 r., wydaną na podstawie art. 31 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin (tekst jednolity: Dz.U. z 2004 r. Nr

8, poz. 66 ze zm.), działając z urzędu, przyznał M. D. emeryturę wojskową od 1 stycznia 2012 r. w wysokości 3.802,18 zł. Do obliczenia podstawy wymiaru świadczenia przyjął uposażenie zasadnicze należne M. D. według stawek obowiązujących w dniu zwolnienia z zawodowej służby wojskowej, tj. 31 stycznia 2010 r. Nie uwzględnił zaś dodatku za długoletnią służbę wojskową w wymiarze 31 lat, dodatków o charakterze stałym oraz 1/12 dodatkowego uposażenia rocznego.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł M. D., żądając jej zmiany i ustalenia, że przysługuje mu emerytura wojskowa w kwocie nie niższej niż 5.193,74 zł, powiększona o kwoty wynikające z kolejnych waloryzacji tej emerytury i uwzględniająca należne dodatki w podstawie jej wymiaru.

Sąd Okręgowy w B. wyrokiem z 28 listopada 2012 r., oddalił odwołanie.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że odwołujący się M. D. złożył 9 lutego 2010 r. w Wojskowym Biurze Emerytalnym w B. wniosek o ustalenie uprawnień do emerytury wojskowej wraz z wymaganymi dokumentami, w tym z opisem przebiegu służby wojskowej z 26 stycznia 2010 r., z którego wynikało, że legitymuje się okresem służby wojskowej w wymiarze 31 lat, 4 miesięcy i 15 dni. W zaświadczeniu z 1 lutego 2010 r. określono, że odwołującemu oprócz uposażenia zasadniczego w kwocie 4.700 zł przysługuje dodatek stały do uposażenia zasadniczego za długoletnią służbę wojskową w wysokości 30% w kwocie 1.410 zł oraz dodatkowe uposażenie roczne w średniomiesięcznej kwocie 509,17 zł.

Decyzją z 17 marca 2010 r. Dyrektor Wojskowego Biura Emerytalnego w B. przyznał odwołującemu się emeryturę wojskową od 1 lutego 2010 r. w wysokości 4.964,38 zł oraz kolejną decyzją z tego samego dnia dokonał waloryzacji emerytury od 1 marca 2010 r., ustalając nową jej wysokość w kwocie 5.193,74 zł, oraz zawiesił wypłatę świadczenia do 31 stycznia 2011 r. W dniu 12 lipca 2010 r. Dyrektor Wojskowego Biura Emerytalnego w B. wydał decyzję o podjęciu wypłaty emerytury.

Pismem z 20 sierpnia 2010 r. Szef Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w O. sporządził odpis przebiegu służby wojskowej, z którego wynikało, że okres od 1 sierpnia 2005 r. do 9 listopada 2007 r. został wyłączony ze służby wojskowej. Korekty tej dokonano w związku z wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego w W. z 2 marca 2010 r., ... 1245/09, który oddalił skargę kasacyjną M. D. od

wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w B. z 20 maja 2009 r., ... 104/09, w sprawie skargi na decyzję Dowódcy Okręgu Wojskowego w B. w przedmiocie odmowy przyznania prawa do uposażenia i innych należności za okres od 1 sierpnia 2005 r. do 9 listopada 2007 r., których wypłaty decyzją nr .../2008/Kadr z 9 sierpnia 2008 r. odmówił Szef Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w O. Stąd też na dzień zwolnienia ze służby 31 stycznia 2010 r. M. D. legitymował się okresem 29 lat, 1 miesiąca i 6 dni służby.

Decyzją z 4 lipca 2012 r. nr .../Pers Szef Sztabu Generalnego WP utrzymał w mocy decyzję nr .../2012 Szefa Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych z 26 kwietnia 2012 r., którą stwierdzono nieważność decyzji Szefa Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w O. nr .../2008/Kadr z 25 września 2008 r. o przyznaniu dodatku za długoletnią służbę wojskową w wysokości 30% uposażenia zasadniczego. M. D. wniósł skargę na decyzję z 4 lipca 2012 r. do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego. Na datę wyrokowania przez Sąd Okręgowy postępowanie to nie zostało prawomocnie zakończone.

Sąd Okręgowy powołał się na art. 32 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin oraz § 9 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 23 lutego 2004 r. w sprawie trybu postępowania i właściwości organów w sprawach zaopatrzenia emerytalnego żołnierzy zawodowych oraz uprawnionych członków ich rodzin (Dz.U. Nr 67, poz. 618 ze zm.) i stwierdził, że w rozpoznawanej sprawie wystąpiły przesłanki stanowiące podstawę do wydania decyzji ponownej, gdyż okres od 1 sierpnia 2005 r. do 9 listopada 2007 r. został wyłączony ze służby wojskowej. Wobec braku prawidłowych dokumentów, tj. zaświadczenia o wysokości uposażenia i innych należności pieniężnych żołnierzy zawodowych do celów ewidencyjno-finansowych oraz zaopatrzenia emerytalnego wraz z decyzjami przyznającymi prawo do poszczególnych składników wynagrodzenia, Dyrektor Wojskowego Biura Emerytalnego w B. wydał decyzję z 28 grudnia 2011 r. przeliczającą podstawę wymiaru emerytury, uwzględniając jedynie kwotę bezsporną uposażenia zasadniczego, a wyłączając dodatek za długoletnią służbę wojskową i dodatkowe uposażenie roczne w średniomiesięcznej kwocie.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniósł M. D., zaskarżając wyrok w całości. Zarzucił naruszenie: (-) art. 316 § 1 k.p.c. przez jego zastosowanie i pominięcie zasady *tempus regit actum*, przewidującej kontrolę przez sąd ubezpieczeń społecznych stanu rzeczy wyłącznie na dzień wydania decyzji przez organ rentowy (tj. na dzień 21 listopada 2011 r.), a nie na dzień wyrokowania w sprawie, co miało istotny wpływ na jej rozstrzygnięcie; (-) art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin, przez nie uwzględnienie tego, że w dacie wydania skarżonej decyzji z 28 listopada 2011 r. nie było podstaw do ponownego ustalenia wysokości emerytury wojskowej, gdyż po uprawomocnieniu się decyzji z 17 marca 2010 r. nie zostały ujawnione nowe okoliczności faktyczne, ani nowe dowody, istniejące w dacie wydania decyzji z 17 marca 2010 r., nieznane organowi rentowemu, mające wpływ na prawo do świadczeń albo ich wysokość oraz art. 32 ust. 2 tej ustawy w związku z art. 145 k.p.a. lub w związku z art. 155 k.p.a. lub w związku z art. 156 k.p.a. z uwagi na brak przesłanek ustawowych niezbędnych do zastosowania wymienionych przepisów.

Zdaniem skarżącego wyłączenie okresu od 1 sierpnia 2005 r. do 9 listopada 2007 r. ze służby wojskowej w związku z wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego z 2 marca 2010 r., ... 1245/09, było pozbawione znaczenia dla sprawy uprawnień emerytalnych. W sprawie znajdowała zastosowanie norma prawna wynikająca z art. 64 ust. 2 w związku z art. 8 ust. 2 Konstytucji RP. Odwołujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i ustalenie, że przysługuje mu emerytura wojskowa w wymiarze przyjętym w decyzji Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego z 17 marca 2010 r., a więc w kwocie nie niższej niż 5.193,74 zł, z uwzględnieniem w podstawie jej wymiaru dodatków do uposażenia i waloryzacji.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z 9 lipca 2013 r., oddalił apelację.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego Sąd pierwszej instancji prawidłowo uznał, że istniała podstawa do ponownego ustalenia M. D. prawa do emerytury wojskowej w ramach zaskarżonej decyzji Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego w B. z 28 grudnia 2011 r. Sąd Apelacyjny podzielił i zaakceptował ustalenia Sądu pierwszej instancji oraz argumentację prawną przedstawioną w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Bezspornie wcześniejszą decyzją z 17 marca 2010 r. Dyrektor Wojskowego Biura Emerytalnego w B. przyznał M. D. emeryturę wojskową od 1 lutego 2010 r. w kwocie 4.964,38 zł. Do podstawy wymiaru świadczenia przyjął uposażenie należne według stawek obowiązujących w dniu zwolnienia ze służby wojskowej 31 stycznia 2010 r., tj. uposażenie zasadnicze według grupy 14B w wysokości 4.700 zł, dodatek za długoletnią służbę wojskową 31 lat w kwocie 1.410 zł oraz 1/12 dodatkowego uposażenia rocznego w wysokości 509,17 zł. Decyzja ta była ostateczna, gdyż nie wniesiono od niej odwołania. Nie oznaczało to jednak jej niewzruszalności i braku podstaw do ponownego ustalenia prawa do świadczenia, w sytuacji zaistnienia szczególnych okoliczności, o których mowa w art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin. Zgodnie z tym przepisem prawo do świadczeń pieniężnych z tytułu zaopatrzenia emerytalnego lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej albo z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w tej sprawie zostaną przedstawione istotne dla sprawy nowe okoliczności faktyczne albo ujawnione nowe dowody, istniejące w dniu wydania decyzji, nieznanne organowi, a mające wpływ na prawo do świadczeń albo ich wysokość. Według art. 32 ust. 2 tej ustawy decyzje ostateczne, od których nie zostało wniesione odwołanie do właściwego sądu, mogą być z urzędu przez wojskowy organ emerytalny zmienione, uchylone lub unieważnione, na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego.

Wbrew stanowisku apelującego Sąd Okręgowy nie naruszył art. 316 § 1 k.p.c. oraz art. 32 ust. 1 i 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin uznając, że po uprawomocnieniu się decyzji Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego w B. z 17 marca 2010 r. w sprawie ujawnione zostały nowe okoliczności faktyczne, istniejące w dniu jej wydania, nieznanne organowi, a mające wpływ na wysokość świadczenia. Dopiero bowiem po wydaniu decyzji z 17 marca 2010 r. wojskowy organ rentowy powziął wiadomość, że z okresu służby wojskowej M. D. od 16 września 1978 r. do 31 stycznia 2010 r. został wyłączony okres od 1 sierpnia 2005 r. do 9 listopada 2007 r. Stąd w dniu zwolnienia ze służby wnioskodawca legitymował się okresem 29 lat, 1 miesiąca i 6 dni służby

wojskowej, a zatem krótszym niż uprzednio uwzględniony (31 lat, 4 miesiące i 15 dni), co rzutowało na wysokość podstawy wymiaru świadczenia i wiązało się ze zmianą przyjętych do tej podstawy ruchomych składników uposażenia, takich jak dodatek za długoletnią służbę wojskową i dodatkowe uposażenie roczne.

Powyższe ustalenia wynikały z ustalonego stanu faktycznego. M. D. został zwolniony ze służby z dniem 31 lipca 2005 r. rozkazem Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego nr .../Pers/P1 z 7 marca 2005 r., częściowo uchylonym (co do daty zwolnienia ze służby) decyzją Ministra Obrony Narodowej nr .../Kadr z 17 czerwca 2005 r. Na skutek wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w W. z 7 września 2007 r., uchylającego powyższe akty administracyjne, Minister Obrony Narodowej decyzją nr ... z 31 października 2007 r. wyznaczył skarżącego ponownie na stanowisko służbowe w Wojewódzkim Sztabie Wojskowym w O. od 10 listopada 2007 r. Decyzją nr .../2008r./Kadr z 25 września 2008 r. Szef Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w O. przyznał skarżącemu dodatek za długoletnią służbę wojskową w wysokości 30% uposażenia zasadniczego, argumentując, że w dniu 16 września 2008 r. posiadał on 30 lat służby wojskowej. Decyzję tę unieważnił Szef Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych decyzją nr .../2012 z 20 kwietnia 2012 r. Z kolei tę decyzję utrzymał w mocy Szef Sztabu Generalnego WP decyzją nr .../Pers z 4 lipca 2012 r., zaś odwołujący się zaskarżył ją do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego. Do chwili wydania wyroku przez Sąd Apelacyjny postępowanie przed tym Sądem jeszcze się nie zakończyło.

Pismem z 20 sierpnia 2010 r. Szef Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w O. przedstawił Dyrektorowi Wojskowego Biura Emerytalnego w B. odpis przebiegu służby wojskowej, z którego wynikało, że okres od 1 sierpnia 2005 r. do 9 listopada 2007 r. został wyłączony z tej służby. Wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego z 2 marca 2010 r., ... 1245/09, oddalona została skarga kasacyjna M. D. od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w B. z 20 maja 2009 r., oddalającego jego skargę na decyzję Dowódcy Okręgu Wojskowego w B. o odmowie przyznania prawa do uposażenia i innych należności za okres od 1 sierpnia 2005 r. do 9 listopada 2007 r., których wypłaty decyzją nr .../2008/Kadr z 9 sierpnia 2008 r. odmówił Szef Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w O.

Pismem z 14 grudnia 2011 r. Wojewódzki Sztab Wojskowy w O. poinformował Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego w B. o braku możliwości wydania zaświadczenia o wysokości uposażenia i innych należności pieniężnych żołnierzy zawodowych do celów ewidencyjno-finansowych oraz zaopatrzenia emerytalnego, gdyż postępowanie w sprawie korekty przyznanych należności w związku z wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego z 2 marca 2010 r. nadal pozostaje w toku. Było to spowodowane uchynieniem przez Dowódcę Okręgu Wojskowego w B. uprzedniej Decyzji Szefa Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w O. nr .../201 O/Kadr z 20 sierpnia 2010 r. zmieniającej wysokości należności związanych z ponownym zwolnieniem z zawodowej służby wojskowej skarżącego z dniem 31 stycznia 2010 r.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że wbrew stanowisku apelującego wojskowy organ emerytalny, a następnie Sąd Okręgowy prawidłowo uwzględniły powyższe okoliczności jako podstawę wznowienia postępowania zakończonego decyzją z 17 marca 2010 r. i ponownego ustalenia emerytury wojskowej skarżącego. Sąd pierwszej instancji nie naruszył przy tym art. 316 § 1 k.p.c. Sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych (art. 476 § 2 k.p.c.) są sprawami cywilnymi w rozumieniu art. 1 k.p.c., a zatem przy ich rozpoznawaniu musi mieć zastosowanie zasada aktualności orzekania wyrażona w art. 316 § 1 k.p.c., oznaczająca konieczność oparcia wyroku na stanie faktycznym i prawnym istniejącym w chwili zamknięcia rozprawy. Zasada aktualności orzekania ma zatem pełne zastosowanie także w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych.

Decyzją z 17 marca 2010 r. Dyrektor Wojskowego Biura Emerytalnego w B. przyznał M. D. emeryturę wojskową w nieprawidłowej wysokości. Wyliczył bowiem podstawę jej wymiaru w oparciu o nieaktualne dokumenty i zawarte w nich niepotwierdzone dane: o przebiegu służby wojskowej z 26 stycznia 2010 r., z którego wynikało, że okres od 1 sierpnia 2005 r. do 9 listopada 2007 r. został zaliczony skarżącemu do służby wojskowej, przez co uwzględniono 31 lat, 4 miesiące i 15 dni służby, oraz zaświadczenie z 1 lutego 2010 r., w którym określono uposażenie zasadnicze w wysokości 4.700 zł wraz z dodatkiem za długoletnią służbę wojskową w wysokości 30% uposażenia, tj. w kwocie 1.410 zł, i dodatkowe uposażenie roczne w średniomiesięcznej kwocie 509,17 zł. Stwierdzenie błędu w

naliczeniu wskaźnika wysokości dodatków o charakterze stałym obliguje wojskowy organ emerytalny zgodnie z art. 32 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin do naprawienia tego błędu i przywrócenia stanu zgodnego z prawem. Takie postępowanie nie narusza praw „sztucznie nabytych”, skoro prawo do wyższego wskaźnika było oparte na błędzie organu emerytalnego.

Decyzja wojskowego organu emerytalnego z 17 marca 2010 r. zawierała błędy, gdyż w podstawie wymiaru emerytury wojskowej odwołującego się uwzględniała niepotwierdzone składniki uposażenia, takie jak: dodatek za długoletnią służbę wojskową i dodatkowe uposażenie roczne w średniomiesięcznej kwocie. Do okresów służby zaliczono także okres od 1 sierpnia 2005 r. do 9 listopada 2007 r., chociaż odwołujący się nie pełnił wówczas służby wojskowej, lecz pozostawał w rezerwie.

Naprawienie wymienionych błędów decyzji Dyrektora WBE w B. z 17 marca 2010 r. (po ich ujawnieniu) było obowiązkiem prawnym wojskowego organu emerytalnego, do czego doszło w trybie art. 32 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin. Takie postępowanie, polegające na przywróceniu stanu bezspornego i ustaleniu emerytury wojskowej w oparciu o niekwestionowaną kwotę uposażenia zasadniczego, nie naruszało praw słusznie nabytych odwołującego się, a w tym art. 64 ust. 2 w związku z art. 8 ust. 2 Konstytucji RP.

Decyzją z 28 grudnia 2011 r. Dyrektor Wojskowego Biura Emerytalnego w B. prawidłowo na mocy art. 31 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin przyznał M. D. emeryturę wojskową, uwzględniając do podstawy jej wymiaru jedynie kwoty bezsporne uposażenia zasadniczego według stawek obowiązujących w dniu zwolnienia odwołującego z zawodowej służby wojskowej, tj. z dnia 31 stycznia 2010 r. Wbrew stanowisku apelującego przywrócenie go do służby wojskowej z dniem 10 listopada 2007 r. nie oznaczało zaliczenia do tej służby uprzedniego okresu rezerwy od 1 sierpnia 2005 r. do 9 listopada 2007 r. Nie można było bowiem stosować analogii do sytuacji pracowników podejmujących pracę w wyniku przywrócenia do pracy, którym na zasadzie art. 51 § 1 k.p. wlicza się do okresu zatrudnienia okres pozostawania bez pracy, za który przyznano wynagrodzenie. Funkcjonariusz służb

mundurowych nie jest bowiem pracownikiem w rozumieniu art. 2 k.p., lecz funkcjonariuszem państwowym wykonującym służbę na podstawie stosunku administracyjnoprawnego. Nie jest więc pracownikiem w rozumieniu przepisów Kodeksu pracy i nie ma wobec niego zastosowania zasada subsydiarnego stosowania przepisów Kodeksu pracy zawarta w art. 5 k.p.

Poza tym Sądy obu instancji nie mogły dokonać kontroli zaskarżonej decyzji przez pryzmat przepisów administracyjnych, tj. pod kątem ewentualnego naruszenia art. 145 k.p.a., art. 155 k.p.a. lub art. 156 k.p.a. Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu prawa ubezpieczeń społecznych, skupia się na wadach wynikających z naruszenia prawa materialnego, a kwestia wad decyzji administracyjnych spowodowanych naruszeniem przepisów postępowania administracyjnego pozostaje w zasadzie poza przedmiotem tego postępowania. Sąd ubezpieczeń społecznych jako sąd powszechny może dostrzegać jedynie takie wady formalne decyzji administracyjnej, które decyzję tę dyskwalifikują w stopniu odbierającym jej cechy aktu administracyjnego jako przedmiotu odwołania. Stwierdzenie takiej wady następuje jednak tylko dla celów postępowania cywilnego i ze skutkami dla tego tylko postępowania. W wypadkach innych wad, wymienionych w art. 156 § 1 k.p.a. i w przepisach, do których odsyła art. 156 § 1 pkt 7 k.p.a., konieczne jest wszczęcie odpowiedniego postępowania administracyjnego w celu stwierdzenia nieważności decyzji i wyeliminowania jej z obrotu prawnego.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wniósł w imieniu ubezpieczonego jego pełnomocnik, zaskarżając wyrok ten w całości. Skarga kasacyjna została oparta na podstawach: 1) naruszenia prawa materialnego wskutek odmowy bezpośredniego zastosowania art. 64 ust. 2 w związku z art. 8 ust. 2 Konstytucji RP, wyrażających m.in. normę prawną, jako wzorzec rozstrzygania spraw żołnierzy zawodowych powracających do zawodowej służby wojskowej wskutek prawomocnego uchylecia naruszających prawo (bezprawie administracyjne) decyzji administracyjnych o zwolnieniu ich ze służby, o takim samym charakterze jak w odniesieniu do pracowników wzorzec ujęty w art. 51 k.p. albo w art. 120 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2012 r., poz. 461),

skutkującego uznaniem, że okresu między dniem zwolnienia żołnierza z zawodowej służby wojskowej i dniem prawomocnego uchylecia decyzji o zwolnieniu nie uważa się za przerwę w służbie wojskowej żołnierza zawodowego, pociągającą za sobą utratę uprawnień uzależnionych od nieprzerwanego toku służby wojskowej (tj. w przypadku M. D. – prawa do dodatku za długoletnią służbę wojskową w wymiarze 30% uposażenia zasadniczego za 31 lat tej służby); 2) naruszenia przepisów postępowania, a mianowicie art. 316 § 1 k.p.c., nakazującego sądowi branie za podstawę przy wydawaniu wyroku „stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy”, a skoro w dacie orzekania w aktach emerytalnych M. D. znajdowała się nie tylko decyzja o przyznaniu mu dodatku specjalnego za długoletnią służbę w wysokości 30% uposażenia zasadniczego za 30 lat służby (która według orzekających Sądów obu instancji została słusznie zakwestionowana przez organ rentowy), to niezależnie od tego w aktach emerytalnych znajdowała się również decyzja o przyznaniu M. D. dodatku specjalnego za długoletnią służbę wojskową za 25 lat służby, która powinna być brana pod uwagę podczas oceny zasadności wydanej nowej decyzji w przedmiocie wysokości należnej odwołującemu się emerytury wojskowej, a której w ogóle nie wzięto pod uwagę, akceptując wysokość ustalonej emerytury wojskowej wyłącznie na podstawie uposażenia zasadniczego (bez dodatków), co oznaczało zaniżenie wysokości należnej odwołującemu się w tych okolicznościach emerytury wojskowej.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w całości i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania. Wniósł ponadto o rozpoznanie skargi kasacyjnej na rozprawie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Skarga kasacyjna jest uzasadniona, przy czym skuteczny okazał się jedynie zarzut naruszenia art. 316 § 1 k.p.c. Przepis ten nakazuje sądowi (także sądowi drugiej instancji), przy wydawaniu wyroku, branie za podstawę wyrokowania stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy. Dotyczy to zarówno stanu prawnego, jak i stanu faktycznego (por. wyrok Sądu Najwyższego z 18 stycznia

2012 r., II UK 117/11, Lex Polonica nr 4006976). Sąd Apelacyjny oddalił apelację odwołującego się od wyroku Sądu Okręgowego oddalającego odwołanie od decyzji Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego w B. z 28 grudnia 2011 r., w której – jak wynika z ustaleń Sądów obu instancji – przy przeliczeniu podstawy emerytury uwzględniono jedynie bezsporną kwotę uposażenia zasadniczego, wyłączając sporny dodatek za długoletnią służbę wojskową (w wysokości 30% uposażenia zasadniczego) oraz dodatkowe uposażenie roczne w średniomiesięcznej kwocie. Przeliczając podstawę wymiaru emerytury, wojskowy organ emerytalny nie uwzględnił decyzji o przyznaniu skarżącemu dodatku specjalnego za długoletnią służbę w wysokości 30% uposażenia zasadniczego za 31 lat służby, po tym jak Szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego decyzją z 4 lipca 2012 r. utrzymał w mocy decyzję Szefa Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych z 26 kwietnia 2012 r., którą stwierdzono nieważność decyzji Szefa Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w O. z 25 września 2008 r. o przyznaniu odwołującemu się dodatku za długoletnią służbę wojskową w wysokości 30% uposażenia zasadniczego, a Sądy obu instancji uznały pominięcie przez wojskowy organ emerytalny nieważnej decyzji za uzasadnione i zgodne z prawem. Tymczasem, w dacie orzekania przez Sąd Apelacyjny w aktach sprawy znajdowała się nie tylko decyzja o przyznaniu odwołującemu się dodatku specjalnego za długoletnią służbę w wysokości 30% uposażenia zasadniczego za 31 lat służby (której nieważność stwierdziły odpowiednie organy wojskowe i do chwili orzekania przez Sąd Apelacyjny nie zostało prawomocnie zakończone postępowanie sądowo-administracyjne wszczęte w wyniku zaskarżenia przez M. D. decyzji stwierdzającej jej nieważność do sądu administracyjnego), lecz także informacja o wydaniu decyzji przyznającej skarżącemu dodatku specjalnego za długoletnią służbę wojskową w wysokości 25% uposażenia zasadniczego za 25 lat służby (k. 40 akt sądowych). Decyzja o przyznaniu dodatku specjalnego za długoletnią służbę wojskową w wysokości 25% uposażenia powinna być wzięta pod uwagę przez Sąd Apelacyjny przy ocenie zasadności (zgodności z prawem) wydanej przez wojskowy organ emerytalny nowej decyzji w przedmiocie wysokości należnej skarżącemu emerytury wojskowej (przeliczenia podstawy wymiaru emerytury). Należy przypomnieć, że akta rentowe (akta emerytalne) nie są dowodem w sprawie wszczętej w wyniku wniesienia

odwołania do sądu ubezpieczeń społecznych. Sprawa sądowa stanowi kontynuację sprawy emerytalno-rentowej prowadzonej przed organem rentowym (wojskowym organem emerytalnym). Z tej przyczyny sąd nie dopuszcza dowodu z akt rentowych (akt emerytalnych), a uwzględnia całość tych akt przy wyrokowaniu na podstawie art. 316 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny nie uwzględnił w swoich ustaleniach i ocenach prawnych informacji o wydaniu decyzji przyznającej skarżącemu dodatek specjalny za długoletnią służbę wojskową w wysokości 25% uposażenia zasadniczego za 25 lat służby, akceptując wysokość ustalonej skarżącemu emerytury wojskowej wyłącznie na podstawie uposażenia zasadniczego (bez dodatków), co oznacza, że prawdopodobnie doszło do zaniżenia wysokości należnej mu emerytury wojskowej. Skoro – jak wynika z ustaleń Sądu Okręgowego – na dzień zwolnienia ze służby w dniu 31 stycznia 2010 r. M. D. legitymował się okresem 29 lat, 1 miesiąca i 6 dni służby wojskowej, to należy przyjąć (choćby na podstawie domniemań faktycznych – art. 231 k.p.c.), że przysługiwał mu dodatek za długoletnią służbę wojskową w wysokości 25% uposażenia zasadniczego. W każdym razie informacja o wydaniu w 2008 r. decyzji przyznającej odwołującemu się dodatek specjalny za długoletnią służbę wojskową w wysokości 25% wymagała sprawdzenia – ustalenia i oceny materialnoprawnej. Dość oczywiste jest, że jeżeli odpowiednie organy wojskowe uznały, że odwołującemu się brakuje do wysługi (długoletniej służby wojskowej) wynoszącej 30 lat około dwóch lat, to na pewno legitymuje się on wysługą 25 lat.

Zaskarżona decyzja Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego w B. została wydana 28 grudnia 2011 r., miały do niej zastosowanie przepisy ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin (tekst jednolity: Dz.U. z 2004 r. Nr 8, poz. 66 ze zm.) oraz rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 23 lutego 2004 r. w sprawie trybu postępowania i właściwości organów w sprawach zaopatrzenia emerytalnego żołnierzy zawodowych oraz uprawnionych członków ich rodzin (Dz.U. Nr 67, poz. 618 ze zm.). Zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin, podstawę wymiaru emerytury lub renty inwalidzkiej stanowi uposażenie należne żołnierzowi zawodowemu w ostatnim miesiącu pełnienia zawodowej służby wojskowej, przy czym (według art. 3 ust. 1 pkt 8 tej ustawy) uposażenie oznacza w tym przypadku uposażenie zasadnicze wraz z

dotatkami o charakterze stałym i miesięczną równowartością dodatkowego uposażenia rocznego, należnych żołnierzowi zawodowemu stosownie do przepisów ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (tekst jednolity: Dz.U. z 2010 r. Nr 90, poz. 593 ze zm.). Zgodnie z art. 80 ust. 1 tej ostatniej ustawy (według stanu prawnego obowiązującego w dacie wydania zaskarżonej decyzji wojskowego organu emerytalnego), żołnierze zawodowi otrzymują następujące dodatki do uposażenia zasadniczego: 1) dodatek specjalny – za szczególne właściwości lub warunki pełnienia zawodowej służby wojskowej; 2) dodatek służbowy – za pełnienie zawodowej służby wojskowej na określonych stanowiskach dowódczych i kierowniczych lub samodzielnych albo w określonych jednostkach wojskowych; 3) dodatek za długoletnią służbę wojskową. Szczegółowe warunki otrzymywania dodatków do uposażenia zasadniczego oraz ich wysokość zostały określone w rozporządzeniu Ministra Obrony Narodowej z dnia 8 czerwca 2004 r. w sprawie dodatków do uposażenia zasadniczego żołnierzy zawodowych (Dz.U. Nr 141, poz. 1497 ze zm.). Zgodnie z § 24 tego rozporządzenia, żołnierzowi zawodowemu przyznaje się dodatek za długoletnią służbę wojskową w wysokości 300 zł, przy czym dodatek ten zwiększa się o kwotę odpowiednio: po dwudziestu pięciu latach służby wojskowej – 25%, a po trzydziestu latach służby wojskowej – 30% kwoty należnego uposażenia zasadniczego. Jest to dodatek stały, który stanowi część uposażenia żołnierza zawodowego w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 8 oraz art. 5 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin. O tym, że skarżącemu przysługiwał dodatek za długoletnią służbę wojskową w wysokości 25% uposażenia zasadniczego świadczą pośrednio dokumenty zgromadzone w aktach sprawy (por. decyzję nr .../2012 Szefa Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych z 21 marca 2012 r. - k. 40).

Ponieważ zarzut naruszenia art. 316 § 1 k.p.c. okazał się uzasadniony, Sąd Najwyższy uwzględnił skargę kasacyjną.

2. Nie jest uzasadniony kasacyjny zarzut naruszenia prawa materialnego wskutek odmowy bezpośredniego zastosowania art. 64 ust. 2 w związku z art. 8 ust. 2 Konstytucji RP jako wzorca rozstrzygania spraw żołnierzy zawodowych powracających do zawodowej służby wojskowej wskutek prawomocnego uchylecia naruszających prawo decyzji administracyjnych o zwolnieniu ich ze służby, przy

uwzględnieniu regulacji wynikającej z art. 51 k.p. stanowiącej wzorzec o takim samym charakterze w odniesieniu do pracowników. Odwołanie się przez skarżącego do art. 64 ust. 2 w związku z art. 8 ust. 2 Konstytucji RP jest chybione. Pierwsza z powołanych norm konstytucyjnych stanowi, że własność, inne prawa majątkowe oraz prawo dziedziczenia podlegają równej dla wszystkich ochronie prawnej, druga natomiast, że przepisy Konstytucji stosuje się bezpośrednio, chyba że Konstytucja stanowi inaczej. Z art. 64 ust. 2 Konstytucji RP nie wynika, że żołnierza zawodowego powracającego do zawodowej służby wojskowej wskutek prawomocnego uchylecia naruszającego prawo decyzji administracyjnej o zwolnieniu go ze służby należy traktować tak samo jak pracownika, który podjął pracę w wyniku przywrócenia go do pracy po wcześniejszym niezgodnym z prawem rozwiązaniu z nim stosunku pracy przez pracodawcę. Skarżący twierdzi, że odpowiednie zastosowanie wzorca z art. 51 k.p. do żołnierza zawodowego powinno doprowadzić do uznania, że okresu między dniem zwolnienia żołnierza z zawodowej służby wojskowej a dniem prawomocnego uchylecia decyzji o zwolnieniu nie uważa się za przerwę w służbie wojskowej żołnierza zawodowego, pociągającą za sobą utratę uprawnień uzależnionych od nieprzerwanego toku służby wojskowej (tj. w przypadku M. D. – prawa do dodatku za długoletnią służbę wojskową w wymiarze 30% uposażenia zasadniczego za 31 lat tej służby). Wbrew stanowisku skarżącego, przywrócenie go do służby wojskowej z dniem 10 listopada 2007 r. nie oznaczało automatycznego zaliczenia do okresu tej służby pozostawania w rezerwie od 1 sierpnia 2005 r. do 9 listopada 2007 r. Zaliczenie okresu rezerwy do okresu służby, od którego zależą uprawnienia związane z długoletnią służbą wojskową (takie jak np. dodatek, o jakim mowa w art. 80 ust. 1 pkt 3 ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych), musiałoby wynikać z przepisów prawa dotyczących służby wojskowej żołnierzy zawodowych (skarżący tymczasem takich przepisów nie wskazuje). Nie można stosować do żołnierza zawodowego analogii do sytuacji pracownika podejmującego pracę w wyniku przywrócenia do pracy, któremu – na zasadach określonych w art. 51 § 1 k.p. – wlicza się do okresu zatrudnienia okres pozostawania bez pracy, za który przyznano wynagrodzenie. Funkcjonariusze służb mundurowych (w tym żołnierze zawodowi) nie są pracownikami w rozumieniu art. 2 k.p., lecz funkcjonariuszami

państwowymi wykonującymi służbę na podstawie stosunku administracyjnoprawnego. Odwołujący się jako żołnierz zawodowy nie był pracownikiem w rozumieniu art. 2 k.p., a zatem nie ma do niego zastosowania zasada subsydiarnego stosowania przepisów Kodeksu pracy zawarta w art. 5 k.p., w tym możliwość stosowania przez analogię konstrukcji przewidzianej w art. 51 k.p.

Podsumowując, wbrew tezom skarżącego, z art. 64 ust. 2 Konstytucji RP nie wynika wzorzec normatywny, który miałby obowiązywać dla rozstrzygnięć dotyczących sytuacji prawnej żołnierzy zawodowych „przywracanych” do służby wojskowej wskutek uchylecia ostatecznych decyzji o zwolnieniu ich z zawodowej służby wojskowej ze względu na naruszenie prawa przez organ zwalniający, przesądzający o tym, że okresu między dniem zwolnienia żołnierza z zawodowej służby wojskowej i dniem następnie prawomocnego uchylecia decyzji o zwolnieniu, nie należy uważać za przerwę w służbie wojskowej żołnierza zawodowego, pociągającą za sobą utratę uprawnień uzależnionych od nieprzerwanego toku służby wojskowej (w tym prawa do dodatku za długoletnią nieprzerwaną służbę wojskową). Wzorca rozstrzygnięć przewidzianego w ustawach zwykłych dla pracowników (art. 51 k.p.) nie można odnosić do pełnienia służby przez żołnierza zawodowego, nie są to bowiem analogiczne przypadki. Pragmatyka służbowa żołnierzy zawodowych nie uwzględnia w swoich rozwiązaniach „klauzul ochronnych” dla uprawnień żołnierzy zawodowych z tytułu pełnionej służby wojskowej, ponieważ ochronę gwarantuje prawo pracy regulujące stosunki zatrudnienia typu pracowniczego, a nie prawo administracyjne regulujące stosunki służby funkcjonariuszy państwowych.

3. Skarga kasacyjna została rozpoznana na posiedzeniu niejawnym – mimo wniosku skarżącego o rozpoznanie jej na rozprawie – ponieważ w sprawie nie występowały istotne zagadnienia prawne, które wymagałyby rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy albo które mogły być przez ten Sąd rozstrzygnięte.

Przedstawiając do rozstrzygnięcia istotne zagadnienie prawne skarżący zwrócił uwagę, że sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych (a także zaopatrzenia emerytalnego i rentowego) stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, chyba że przepisy dotyczące ubezpieczeń społecznych ustalają odmienne zasady postępowania w tych sprawach (art. 180 §

1 k.p.a.). Stosownie do art. 11 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (tekst jednolity: Dz.U. z 2013 r., poz. 666) w sprawach nieuregulowanych w (tej) ustawie stosuje się przepisy ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Kodeksu postępowania administracyjnego oraz przepisy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Art. 32 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin określa sytuacje zezwalające na wznowienie postępowania: a) zakończonego decyzjami ostatecznymi organu rentowego, od których nie wniesiono odwołania do sądu (art. 32 ust. 2 ustawy), jak i b) zakończonego prawomocnymi wyrokami sądu (art. 32 ust. 3 ustawy). Wznowienie postępowania w przypadkach zakończonych decyzjami ostatecznymi, od których nie wnoszono odwołania do sądu (przypadek skarżącego M. D.), decyzje ostateczne mogą być z urzędu przez wojskowy organ emerytalny zmieniane, uchylone lub unieważnione na zasadach określonych w Kodeksie postępowania administracyjnego. Przepisy ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin nie regulują podstaw (przesłanek) w szczególności uchylania decyzji ostatecznych w razie ustalenia, że istnieją podstawy do wznowienia postępowania i z uwzględnieniem dyspozycji art. 180 § 1 k.p.a. w związku z art. 11 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, a także art. 32 ust. 2 tej ustawy, a w dalszej konsekwencji, z uwzględnieniem trybu postępowania po wznowieniu postępowania wymagającego w stadium końcowym tego postępowania wydania decyzji z art. 151 § 1 lub 2 albo § 2 k.p.a., i to po rozpatrzeniu, czy istnieją w ogóle podstawy do uchylenia decyzji dotychczasowej (ustalającej prawo do emerytury wojskowej i jej wysokości). Zaniechanie przez sądy powszechne artykułowania w wyrokach potrzeby respektowania ustawowego trybu postępowania organu emerytalnego po wznowieniu postępowania w sprawach ponownego ustalenia prawa do świadczenia i jego wysokości, godząc zarazem w zasadę legalizmu, pewności prawa i podważania przez to zasady zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa, oraz ze względu na potrzebę respektowania standardów wynikających z zasady demokratycznego państwa prawnego, ujawniają obszar interesu publicznego, ze względu na który skarga kasacyjna powinna zostać rozpoznana na rozprawie. W oparciu o art. 151

k.p.a. w wyniku wznowionego postępowania może zapaść pięć rodzajów rozstrzygnięć, przy czym (w przypadku M. D.) decyzja w sprawie kwestionowana z 28 grudnia 2011 r. EWU .../1 mogła zapaść dopiero po uprzednim uchyleniu decyzji z 17 marca 2010 r. na podstawie art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. Obserwowana praktyka organów rentowych wskazuje, że nie jest respektowane stosowanie prawa określającego tryb postępowania organów rentowych w związku ze wznowieniem postępowania dotyczącego ostatecznych decyzji organów rentowych uprzednio niezaskarżonych do sądu.

Przytoczone zagadnienie prawne (w wersji dosłownej, w jakiej zostało sformułowane przez skarżącego) nie mogło być przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego, ponieważ wykraczało poza podstawy skargi. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze z urzędu pod rozagę wyłącznie nieważność postępowania (art. 398¹³ § 1 k.p.c.). Oznacza to związanie Sądu Najwyższego powołanymi w ramach podstaw skargi kasacyjnej zarzutami naruszenia prawa materialnego i procesowego. Skarżący zarzucił (w ramach podstaw kasacyjnych) naruszenie jedynie art. 64 ust. 2 w związku z art. 8 ust. 2 Konstytucji RP oraz art. 316 § 1 k.p.c. Z żadnego z tych przepisów prawa materialnego (art. 64 ust. 2 w związku z art. 8 ust. 2 Konstytucji RP) lub procesowego (art. 316 § 1 k.p.c.) nie wynikają sformułowane w treści zagadnienia prawnego wątpliwości interpretacyjne.

Skarga kasacyjna okazała się natomiast oczywiście uzasadniona ze względu na nieuwzględnienie przez Sąd Apelacyjny decyzji o przyznaniu odwołującemu się dodatku specjalnego za długoletnią służbę wojskową – za 25 lat służby, która powinna być uwzględniona przy ustalaniu wysokości emerytury wojskowej. Pozwalało to na rozpoznanie skargi kasacyjnej na posiedzeniu niejawnym ze skutkiem korzystnym dla skarżącego (uchyleniem zaskarżonego wyroku zgodnie z jego wnioskiem).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.

